

соване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), особам, за якими зареєстровані транспортні засоби, та/або безпосереднім користувачам таких транспортних засобів: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2018-%D0%BF>.

4. Порядок звернення особи, яка допустила адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, до уповноваженого підрозділу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 року № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2017-%D0%BF>.

Ростислав Молчанов,
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності,
кандидат юридичних наук

Аліна Молчанова,
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЇЇ ДОСВІДУ В УКРАЇНІ

У Німеччині загальний напрямок діяльності поліцейських сил визначається федеральним МВС, яке є багатофункціональним урядовим органом, який у поліцейській сфері довгий час залишався лише контролюючою інстанцією. З 1983 р. МВС Німеччини стало вищим органом по прийняттю рішень в області громадської безпеки. Поліція Німеччини має право арешту, затримання, обшуку, допиту, проведення оперативно-розшукових заходів, збору відповідної інформації, люстрації, придушення антиконституційних дій і ін. Організаційна структура поліції відображає адміністративно-територіальний устрій Німеччини, обумовлений її федеративною формою. У поліцейській системі виділяють федеральний і земельний рівні, а також муніципальні органи громадської безпеки. Таким чином поліцейська система Німеччини відноситься до напівцентралізованого типу управління. Поліція Німеччини в цілому налічує 350 000 співробітників, з яких 80% займають посади молодшого начальницького складу, для призначення на які необхідно отримати диплом про закінчення поліцейської школи [1, с.45].

Федеративний характер поліцейського апарату породжує певний організаційний (і термінологічний) різнобій у структурі поліцейських сил суб'єктів федерації, однак, разом із тим, загальним у структурі земельних поліцейських органів є те, що очолює їх чиновник у ранзі Міністра, в чій обов'язки

входить велика кількість різноманітних функцій. Поліції відведена провідна роль у підтриманні громадського порядку, в боротьбі зі злочинністю та у підтримці "внутрішньої безпеки". Основним завданням поліцейських сил Німеччини є запобігання загрози громадській безпеці. Функції поліції включають в себе: забезпечення громадського порядку та безпеки на території країни і на її кордонах; виявлення і розслідування злочинів; підтримання внутрішньої безпеки; профілактика злочинів; пропаганда правових знань серед населення і заходів щодо дотримання безпеки; захист і допомогу населенню в надзвичайних ситуаціях (стихійні лиха, катастрофи, військові дії); участь у заходах цивільної оборони [2, с. 2-3].

Розслідування злочинів проводиться, головним чином, поліцейськими службами, що знаходяться у підпорядкуванні федеральної влади і Міністра внутрішніх справ відповідної землі. Однак відповідно до ст.163 КПК Німеччини обов'язки із розслідування злочинів і кримінального переслідування злочинців покладені як на кримінальну, так і на охоронну (уніформовану) поліцію (загальнополіцейські частини). На кримінальну поліцію покладено обов'язок, в основному, з розслідування тяжких і складних злочинів, а на загальнополіцейські частини - розслідування незначних злочинів і правопорушень, а також злочинів середньої тяжкості за дорученням керівних поліцейських органів: транспортні злочини у зв'язку з дорожньо-транспортними пригодами, порушення недоторканності житла, таємниці листування, нанесення тілесних ушкоджень, випадки примусу, вимагання і шахрайства, привласнення чужого майна, розтрати.

До федеральних поліцейських відомств відноситься: Федеральне відомство із кримінальних справ (кримінальна поліція); Федеральне відомство з охорони конституції (політична поліція і контррозвідка); Федеральна прикордонна охорона; Військова поліція бундесверу; Служба митного розшуку Міністерства фінансів; залізнична, транспортна і повітряна поліція Міністерства транспорту.

Федеральне відомство із кримінальних справ (Bundeskriminalamt - БКА) - у 1955 р. БКА мало 482 штатних співробітників, з них 246 чиновників кримінальної поліції, то з 1998 р. в штаті уже 4700 співробітників, з них понад 2000 - співробітники кримінальної поліції. Програма «внутрішньої безпеки» 1972 р. передбачила розвиток БКА таким чином, щоб федеральна кримінальна поліція могла сама займатися розслідуванням у всіх випадках, коли «немає спеціальної згоди генерального прокурора або вищого земельного відомства землі про передачу справи до земельної поліції» [1, с.44]. Важливою рисою розвитку БКА стало посилення підрозділів, що займаються безпосередньо політичними справами, а саме «Боннської групи безпеки», яка виконує функції оперативного органу Федерального відомства з охорони конституції [3, с.135]. До початку 70-х років в БКА не існувало спеціального підрозділу для боротьби із загальною кримінальною злочинністю, і в кожному випадку використовувалися службовці різних відділів відомства. Пізніше МВС ФРН

була створена спеціальна слідча група у таких справах. В результаті поступово охоронна і кримінальна поліція підпорядковуються єдиному керівництву з центру. Новим структурним підрозділом у складі БКА став також спеціальний «відділ по боротьбі з тероризмом».

Практичні заходи щодо розвитку БКА знайшли відображення в законі, вдруге істотно змінений і доповнений закон про БКА від 1951 р. Йдеться про закон від 28.07.1973 р., де визначено БКА «центрального відомства кримінальної поліції ФРН» і за ним закріплено право розслідування за власною ініціативою найбільш небезпечних (у т.ч. політичного характеру) злочинів, підтримки кримінальної поліції земель і керівництва нею в найбільш серйозних випадках. Централізації поліцейської влади служать і, суто технічні засоби. БКА перетворена в центр збору і електронної обробки необхідних поліції даних (кримінальні обліки, матеріали дактилоскопічної реєстрації).

На Федеральне відомство із кримінальних справ як центрального органу, покладено основні функції щодо забезпечення інформацією і встановленню контактів між усіма поліцейськими органами і службами країни в галузі боротьби зі злочинністю; функції національного бюро Інтерполу; ведення слідства у справах по контрабанді, наркозлочинності, незаконному обігу зброї, фальшивомонетництвом, тероризмом, якщо подібні злочини носять міжнародний характер; розслідування злочинів за дорученням керівних органів, а також розслідування злочинів, вчинених проти життя і свободи федерального президента, членів федерального уряду, Бундестагу, Федерального конституційного суду або гостей конституційних органів (§1 Закону про БКА) [1, с.46].

Федеральне відомство із кримінальних справ розслідує порушення федерального і міжнародного законодавства. Крім того, відомство координує роботу кримінальної поліції всієї країни, веде центральну картотеку кримінальних справ, підтримує зв'язок з Інтерполом. Згідно зарубіжних публікацій, комп'ютеризовані кримінальні обліки БКА містять близько 2 млн. документів.

У складі Управління Федерального відомства із кримінальних справ працює близько десяти підрозділів, і два дослідні інститути, в т.ч.: а) слідчий з розслідування наркозлочинів, терористичних актів, фальшивомонетництва, замахів на життя високопосадовців; б) наукових досліджень і статистики; в) забезпечення безпеки і охорони високопосадовців; г) національне бюро Інтерполу; д) видачі сертифікатів і різних дозволів. Відповідно до положень закону про БКА з 1973 р. відомство почало виконувати завдання як на федеральному, земельному, так і на міжнародному рівнях: 1) збір інформаційних матеріалів та інших документів, що стосуються боротьби зі злочинністю; 2) інформування поліції федерації і земель з питань, що становлять для них інтерес; 3) вивчення криминогенної обстановки; 4) надання допомоги поліції земель в боротьбі зі злочинністю; 5) проведення заходів щодо вдосконалення діяльності кримінальної поліції [4, с. 50-51]. Для надання допомоги у проведенні розслідування злочинів БКА може направляти своїх співробітників в

органи поліції земель. держав.

Федеральна прикордонна охорона (Bundesgrenzschuts) - ФПО є особливим видом поліцейських формувань, заснована 16.03.1951 р., на яку покладається загальнополіцейська служба. До її компетенції входять: забезпечення громадської безпеки і порядку, охорона конституційних органів федерації, виконання деяких завдань залізничної поліції і захист від посягань на цивільне повітряне сполучення, допомога при катастрофах і стихійних лихах, миротворча діяльність, контроль на зовнішніх кордонах [5, с.53].

Проаналізований нами матеріал щодо структури та діяльності поліції Німеччини дозволив зробити узагальнення щодо того, що досвід діяльності може бути частково використаний в Україні, але лише в частині діяльності підрозділів поліції при припиненні масових заворушень та затриманні активних їх учасників. Однак, якщо порівняти діяльність поліції Німеччини декілька років тому і останній рік, то можна сказати про втрату нею ефективності, оскільки протидіяти хвилі мігрантів, яка захопила всю Європу, і Німеччину у т.ч., їх протиправну діяльність, - поліція Німеччини зупинити не може. Пов'язано це з відсутністю політичної волі керівництва країни чи непрофесійністю поліцейських – сказати складно, оскільки ми не знаємо всіх складових даної ситуації. Але одне можна сказати: діяльність поліцейських структур Німеччини останні роки не являється настільки ефективною і дієвою у забезпеченні громадського порядку та безпеки в суспільстві, щоб можна було використати цей досвід в Україні в сучасних умовах.

1. Проневич О.С. Реформування національних поліцейських систем Німеччини та Польщі у 90-х роках ХХ ст. : стратегічні напрями і результати // Право і безпека : Юриспруденція. Економіка. Техніка. Психологія. Соціологія. Харків, 2011. № 1. С. 44-47.

2. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України : порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2011. 36 с.

3. Січкарь В. О. Використання досвіду поліції зарубіжних країн в діяльності міліції України по забезпеченню прав та свобод людини (організаційно-правовий аспект) : Монографія. Донецьк : Ноулідж (донецьке відділення), 2009. 174 с.

4. Полицейские системы зарубежных государств : Пособие / В.В. Князев, Н.И. Сазонова, А.А. Жмыхов, Т.Ю. Заморина. Часть 1. М. : ВНИИ МВД России, 2004. 135 с.

5. Полицейские системы зарубежных государств. Выпуск. 1. М.: ВНИИ МВД России, 2004. 72 с.